
UW WATERSCHAP

commissie F.B.A.

Adres Steenbokstraat 10
Postbus 4142
7320 AC Apeldoorn

Telefoon (055) 527 29 11

E-Mail info@vallei-veluwe.nl

Website www.vallei-veluwe.nl

Memo

Datum 30 maart 2020 **Documentnummer** 1452862/1452892

Afdeling Bedrijfskundige Ondersteuning

Onderwerp mogelijke onderwerpen doelmatigheidsonderzoek 2020

Inleiding

Voor het bepalen van de onderwerpen voor een doelmatigheidsonderzoek in 2020 is gebruik gemaakt van:

- het overzicht van mogelijke onderzoeksonderwerpen, dat is opgesteld op basis van reeds uitgevoerde onderzoeken bij andere waterschappen en aandachtspunten vanuit benchmarks etc.;
- input van de strategisch adviseurs en de programmateams.

Op basis van deze input zijn de volgende drie mogelijke onderwerpen geselecteerd voor een doelmatigheidsonderzoek in 2020: Toezicht en handhaving, Participatie en KRW. In dit memo worden de onderwerpen kort toegelicht.

Toezicht en handhaving

Het waterschap kan niet alle vergunningverlening, toezicht en handhavingstaken (VTH) volledig uitvoeren. Voortdurend toezicht houden op alle (potentiële) lozingen, activiteiten etc. is eenvoudigweg onmogelijk. Beleid voeren betekent dat het bestuur de prioriteiten vaststelt. Het waterschap moet keuzes maken: hoe houden we toezicht, wanneer doen we dat, wanneer gaan we over tot handhaving als een overtreding wordt geconstateerd en welke maatregel treffen we dan? Bij het opstellen van het beleid is het Waterbeheersprogramma (WBP) met de visie, ambitie en de doelen van het waterschap voor de periode 2016 - 2021 als uitgangspunt gehanteerd. Bij de vertaling naar VTH doelen (tactisch/operationeel) en inspanningen is als uitgangspunt gehanteerd dat de beschikbare capaciteit zodanig benut wordt dat zij de meeste toegevoegde waarde levert voor het bereiken van de doelen uit het WBP. De afwegingen zijn vastgelegd in de huidige beleidsnota handhaving, dat loopt van 2016 t/m 2021. Een onderzoek kan wellicht leerpunten bieden en als input dienen voor de volgende beleidsnota.

Om het onderwerp af te bakenen wordt voorgesteld om in het onderzoek te focussen op toezicht en handhaving in relatie tot de inrichting van ons watersysteem, meer specifiek de Keur. Hierbij heeft het waterschap namelijk de meeste beleidsvrijheid.

Het onderzoek zou zich in hooflijnen kunnen richten op:

- In hoeverre worden de gestelde doelen voor toezicht en handhaving bereikt.
- Is er een verband te leggen tussen het gevoerde beleid ten aanzien van toezicht en handhaving en het realiseren van de doelen uit het WBP. In welke mate is het realiseren van de doelen uit het WBP toe te schrijven aan het gevoerde beleid en de daarbij ingezette instrumenten v.w.b. toezicht en handhaving. In hoeverre draagt toezicht en handhaving bij aan het realiseren van de waterschapsdoelen.
- Zetten we toezicht en handhaving op de meest effectieve manier in, gezien de beperkte capaciteit. Ofwel hadden met dezelfde middelen meer gewenste effecten bereikt kunnen worden, was hetzelfde resultaat mogelijk geweest met minder middelen.
- Op welke wijze is de uitvoering verlopen. Hoe wordt de kwaliteit van het toezicht en handhaving gewaarborgd. Wat zijn de oorzaken van eventuele gebreken bij het toezicht en handhaving, welke risico's loopt het waterschap op grond van de praktijk en welke lessen zijn te trekken.
- Hoe doeltreffend is de samenwerking met andere organisaties.
- Hoe vindt sturing door het bestuur plaats. Is de kaderstellende en controlerende rol van het algemeen bestuur voldoende geborgd.
- In hoeverre is toezicht en handhaving voorbereid op de gevolgen van de Omgevingswet. Welke kansen en risico's zien wij daarbij.

Participatie

Participatie is een actueel thema. Belanghebbenden worden steeds vaker gevraagd mee te denken over wateropgaven omdat die effect hebben op hun directe leefomgeving of om bij te dragen aan kwalitatief betere besluitvorming. "Participatie is een proces waarbij individuen, groepen en organisaties invloed uitoefenen op collectieve vraagstukken en diensten die hen aangaan. Dit proces verloopt meestal via doelbewuste communicatie en directe interacties"¹. Wanneer wij zelf regievoerder zijn dan zijn wij zelf verantwoordelijk voor het participatieproces en wanneer collega overheden of private partijen bij relevante opgaven regievoerder zijn dan zijn wij de participant. Participatie is dus een kans voor de vermaatschappelijking van het watervraagstuk. Niet door alleen betrokkenheid te vergroten via ons adagium "Partnerschap als watermerk", maar ook door inhoudelijk bij te dragen aan de duurzame ontwikkeling van het waterbeheer.

Participatie is een dermate breed onderwerp dat er in het onderzoek gefocust moet worden. Daarom zou het onderzoek zich kunnen richten op participatie bij besluitvorming over infrastructurele projecten. Redenen zijn omdat het belanghebbenden rechtstreeks raakt en omdat de nieuwe Omgevingswet in werking zal treden. Daarbij moeten bewoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties in een vroeg stadium worden betrokken bij een project. Door infrastructurele projecten te kiezen die in de toekomst mogelijk als projectbesluit beschouwd worden, kunnen er lessen getrokken

¹ Deze definitie is een combinatie van twee studies: 1. V. Visser e.a. (2019). *Onderbouwd ontwerpen aan participatieprocessen. Kennisbasis participatie in de fysieke leefomgeving*. Erasmus Universiteit, Rotterdam; 2. P. van Eijk (2003). *Vernieuwen met Water, een participatieve strategie*. Technische Universiteit, Delft.

worden voor de implementatie van de Omgevingswet door het waterschap. Een voorbeeld zou kunnen zijn de projecten Grebbedijk en Waardevol Brummen.

Daarnaast schrijft de nieuwe Omgevingswet voor dat ook waterschappen de plicht hebben om te motiveren wat ze met participatie tijdens het planvormingsproces hebben gedaan. Daar is per februari 2020 bijgekomen dat *alle* overheden verplicht zijn om een eigen Participatiebeleid op te stellen.

Het onderzoek zou zich in hooflijnen kunnen richten op:

- In hoeverre is bij de betreffende projecten het doel van het waterschap bereikt dat werd beoogd door de participatie van belanghebbenden. In hoeverre lukt het partners om hun doelen te realiseren.
- Draagt participatie bij aan het slagvaardig, snel en efficiënt realiseren van de opgave. In welke mate leidt een uitgebreid participatieproces tot een betere, duurzamere maatregel. Leveren de inspanningen wat op voor participanten en waterschap.
- Is de participatie bij de twee projecten doelmatig. Ofwel hadden de doelstellingen bijvoorbeeld met minder middelen gerealiseerd kunnen worden of hadden er meer resultaten behaald kunnen worden met dezelfde inzet van middelen.
- In hoeverre is de uitvoering van het proces van participatie bij deze twee projecten effectief en efficiënt. Op welke wijze is het proces verlopen, is het participatieproces goed ingericht, is het geborgd in de beleidscyclus van de Omgevingswet (-> beleidsontwikkeling -> beleidsdoorwerking -> beleidseffectuering ->). Welke lessen kunnen we leren van de participatieprocessen in de twee projecten voor de beleidscyclus. Wat investeren wij daarin, wat is het effect daarvan en waar liggen de knelpunten.
- Hoe kan het bestuur kaders stellen en dit soort trajecten sturen (bestuurlijke afwegingsruimte), zonder teveel ruimte van belanghebbenden af te nemen.
- In hoeverre sluit het huidige participatieproces aan op de eisen die de Omgevingswet hieraan stelt. Welke lessen kunnen hieruit getrokken worden voor de implementatie van de Omgevingswet.

KRW

De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel de kwaliteit van het Europese oppervlaktewater (en grondwater) op peil te houden en zo mogelijk te verbeteren. De KRW heeft grote invloed op het werk van het waterschap. Een onderzoek naar achtergronden en effecten zou kunnen bijdragen aan meer inzicht voor het bestuur. Bovendien heeft de KRW een looptijd heeft tot 2027. Een onderzoek kan wellicht leerpunten bieden voor het vervolg.

Voorgesteld wordt om het onderzoek in te kaderen tot het ecologisch onderhouden van het watersysteem, aangezien hier de komende jaren het meeste effect van verwacht wordt. Bovendien ligt er een directe verbinding met de veel bredere doelstelling rondom een klimaatbestendig beheer.

Het onderzoek zou zich in hoofdlijnen kunnen richten op:

- In hoeverre is/wordt de doelstelling van de KRW door het waterschap bereikt.
- Hoe het werken aan de realisatie van de KRW doelen door het waterschap bijdraagt aan een effectief waterbeheer van het waterschap. De effectiviteit (doeltreffendheid) van het waterbeheer heeft betrekking op de vraag of het watersysteem voldoet aan de daartoe gestelde doelen. Ofwel in welke mate is het realiseren van de doelstellingen toe te schrijven aan het gevoerde beleid en de daarbij ingezette instrumenten.
- Hoe het werken aan de realisatie van de KRW doelen door het waterschap bijdraagt aan een efficiënt waterbeheer van het waterschap. 'Efficiënt waterbeheer' raakt aan de vraag wat de verhouding is tussen beheerinspanningen en de resultaten daarvan. Voor de KRW is het de vraag of de introductie van de kaderrichtlijn de doelmatigheid heeft veranderd. Dit bijvoorbeeld door een combinatie met en verweving van KRW-gerelateerde activiteiten en maatregelen met andere waterbeheeractiviteiten van het waterschap. Ofwel hadden met dezelfde middelen meer gewenste effecten bereikt kunnen worden, was hetzelfde resultaat mogelijk geweest met minder middelen.
- Is de uitvoering van de KRW-maatregelen door het waterschap doelmatig uitgevoerd. Op welke wijze is de uitvoering verlopen, hebben zich knelpunten voorgedaan.
- Of de kaderstellende en controlerende rol van het algemeen bestuur voldoende geborgd is bij de realisatie van de doelstellingen van de KRW.